

Statens råd for likestilling av funksjonshemmede

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2012/51867-2

Arkivkode: 008

Dato: 23.03.2012

NOU 2011: 20 Ungdom, makt og medvirkning Høringsuttalelse fra Statens råd for likestilling av funksjonshemmede

Statens råd for likestilling av funksjonshemmede (heretter benevnt rådet) hadde kontakt med utvalget underveis i utvalgets arbeid, og rådet har merket seg at utvalget har tatt hensyn til enkelte av rådets innspill. Ikke minst er rådet glad for at utvalget har uttrykt tydelig at medvirkning i et demokratisk samfunn ikke må være et eliteprosjekt for de få, men at bredde og variasjon i kanaler og påvirkningsmuligheter er nødvendig for å stimulere til deltakelse fra flere ulike grupper i samfunnet.

Rådet har valgt å ikke kommentere spørsmålet om senking av stemmerettsalderen til 16 år, da det ikke naturlig hører inn under rådets arbeidsfelt

Kommentar til kapittel 3: Skolens demokratiundervisning

Det fremgår av utvalgets utredning at skolene lærer elevene om demokrati, men at det er varierende i hvor stor grad elever lærer praktiske ferdigheter som kan hjelpe dem til selv å bli aktive aktører i et demokratisk samfunn. Dette medfører at det lett blir de mest ressurssterke elevene som deltar i elevdemokratiet og i lignende aktiviteter utenom skolen. Et solid demokratifag i skolen og en styrking av elevenes mulighet til medvirkning i skolen slik utvalget foreslår, kan et stykke på vei sørge for at rekruttering til blant annet elevråd ikke blir for sosialt skjev.

Reglene for fraværsføring er kommentert av utvalget på side 33 i utredningen. Rådet støtter utvalgets forslag om endring i fraværsreglene i videregående skole, da dette vil gjøre det lettere for elever med kronisk sykdom å kunne delta i organisasjonsarbeid, selv om de også har noe fravær på grunn av sykdom.

Kommentar til kapittel 4.6.2: Unges oppslutning om organisasjonene

I kapittel 4.6.2 blir den skjeve rekrutteringen til barne- og ungdomsorganisasjoner tematisert. Unge fra lavere sosiale lag mangler ofte et sosialt nettverk der rekruttering til organisasjonene foregår, og går derfor glipp av sosiale relasjoner, kontaktnettverk og

kvalifikasjoner som kan bli viktige på flere måter senere i livet. Utvalget foreslår derfor at organisasjonene bør sette av nødvendige ressurser og lederkapasitet til rekruttering og oppfølging av medlemsgrupper som faller utenfor deres aktiviteter hyppigere enn andre. Myndighetene bør stille nødvendige ressurser til rådighet for dette gjennom statlige tilskudd. Rådet støtter dette forslaget.

I kapittel 4.5.3 blir det konstatert at undersøkelser ikke avdekker noen forskjeller i forhold til deltakelse i frivillige organisasjoner mellom ungdom med funksjonsnedsettelse og andre. Rådet vil gjøre oppmerksom på at disse undersøkelsene ikke sier noe om hvilke organisasjoner funksjonshemmede ungdom er medlem av. Mange unge med funksjonsnedsettelse er aktive i interesseorganisasjoner for sine respektive diagnoser. Disse tallene sier derfor lite om unge med funksjonsnedsettelse inkluderes i andre former for organisasjonsarbeid, noe som er av stor betydning ut i fra et inkluderings- og demokratiperspektiv.

Forslag: Assistanseordning med forankring i organisasjonene

Rådet har ved flere anledninger fremmet forslag om etablering av et system for forsterkede lederressurser til organisasjoner og grupper med deltakere med deltakere med funksjonsnedsettelse som har assistansebehov. Dagens støttekontaktordning er avhengig av et enkeltvedtak, og saksbehandlingen kan dessuten ta tid. Rådet kunne ønske seg en enklere, raskere og mer ubyråkratisk løsning, som sikrer at alle får anledning til å prøve seg i organisasjoner raskest mulig. Denne løsningen ble blant annet nevnt av Den norske turistforening på et seminar om fritid for funksjonshemmede, som rådet arrangerte høsten 2010.

For å få til en mest mulig likeverdig ordning for funksjonshemmede deltakere i organisasjoner, bør ordningen i størst mulig grad forankres i organisasjonene. Samtidig bør helsefokuset reduseres i størst mulig grad. En person utenfra vil ikke ha samme forståelse for organisasjonen enn en som selv er aktiv deltaker. Rådet etterlyser derfor en ordning der assistenten *har* bakgrunn fra organisasjonen, men *ikke har* kunnskaper om den enkeltes bakgrunn og behov, ut over det personen selv eventuelt ønsker å formidle.

En mulig løsning er å sørge for økonomisk støtte direkte til ulike organisasjoner og foreninger, som øremerkes tilrettelegging og assistanse i forhold til deltakere med deltakere med funksjonsnedsettelse som har assistansebehov. Slik kan organisasjonene selv administrere ordningen, betale egne deltakere for å påta assistent/fadderoppdrag for andre, og sørge for annen tilrettelegging der det er behov for det. Det er heller ikke nødvendig at den eventuelle tilknytningen mellom den funksjonshemmede deltakeren og "assistenten" gjøres synlig for andre, da dette i mange tilfeller kan oppfattes som stigmatiserende. I stedet kan man sørge for å styrke lederressursene i grupper som har en eller flere deltakere med deltakere med funksjonsnedsettelse.

Kommentar til kapittel 4.6: Åpen skole etter skoletid

Utvalget foreslår at organisasjonene gis gratis tilgang til offentlige skoler etter skoletid for møter og aktiviteter. Forslaget begrunnes med at skolen er en inkluderende arena, noe som vil gjøre det lettere for ungdom generelt å delta. I tillegg nevnes det at skolen er praktisk velegnet for ungdom med funksjonsnedsettelse, fordi skolene i stor grad allerede er tilpasset funksjonshemmede elevers behov.

Mange frivillige organisasjoner ser seg nødt til å velge lite tilgjengelige lokaler, blant annet av økonomiske hensyn. Ofte får for eksempel geografisk plassering og tilgjengelighet til offentlig kommunikasjon høyere prioritet enn hensynet til eventuelle funksjonshemmede deltakere. Det er derfor liten tvil om at offentlige skoler i mange tilfeller vil være et betydelig bedre alternativ enn de lokalene som brukes av mange organisasjoner i dag.

Rådet vil likevel advare mot en oppfatning av at alle tilgjengelighetsutfordringer løser seg dersom organisasjonene får bruke skolene til sine aktiviteter. Mange skoler har en eldre bygningsmasse, og gode løsninger for funksjonshemmede kan derfor være vanskelige å gjennomføre i praksis. I tillegg er man ofte avhengig av at en elev med en bestemt funksjonsnedsettelse begynner på skolen, for at skolebygget skal bli tilpasset den aktuelle elevens behov. Et eksempel på dette kan være at skolen først får tydelig markering av trappetrinn, etasjenummer, lister, osv. etter at et barn/ungdom med synshemming blir elev ved skolen.

Rådet vil også minne om forskjellen mellom tilgjengelighet og universell utforming. Dessverre er få skoler universelt utformet. Mange særløsninger kan derfor gjøre det vanskelig å vite på forhånd nøyaktig hvor tilgjengelige lokalene er. I noen skolebygg må man for eksempel ha nøkkel for å få tilgang til heis eller plattformheis, noe som i seg selv kan være en barriere for deltakelse. Tilsvarende kan det være en barriere at man ikke vet tilgjengelighetsstatus på forhånd før man melder seg på en aktivitet.

Rådet støtter forslaget om at organisasjonene gis mulighet til fri bruk av skolene etter skoletid, da dette i de fleste tilfeller vil utgjøre bedre og mer tilgjengelig løsning enn det mange organisasjoner benytter i dag. Dette tiltaket kan også styrke organisasjonene totalt sett, da de kan bruke mer ressurser på å drive aktiviteter, og mindre på leie og administrasjon av lokaler. Dette vil komme alle unge, også funksjonshemmede, til gode.

Kommentar til kapittel 5: Myndighetsinitierte ordninger for medvirkning

Rådet er glad for at utvalget diskuterer hvordan alle ungdommer kan bli hørt, ikke bare de som behersker en voksen debatteknikk. Dette er viktig ikke bare i forhold til unge med nedsatt funksjonsevne, men også i forhold til andre minoriteter i samfunnet.

Rådet hadde gjerne sett at det hadde vært lagt enda større vekt på hva som skal til for å gjøre informasjon tilgjengelig for alle, men er glad for at klarspråk er nevnt som et tiltak som også kommer ungdom til gode (se side 58 og 59). Også fokus på bruk av sosiale medier som informasjonskanal og dialogforum mellom myndigheter og ungdom kan møte behovet for et større mangfold av påvirkningskanaler. Det er imidlertid et problem at mange sosiale medier er vanskelig tilgjengelig for blinde og svaksynte og andre som har behov for tilpasset datautstyr, samt at mange kommuners hjemmesider er lite tilgjengelige for denne gruppa. Rådet støtter utvalgets forslag om at ung.no må sikres gode driftsvilkår og ikke bør rammes av innsparingskrav knyttet til Bufdirs tiltaksområder. Rådet støtter utvalgets forslag om at ung.no bør sikres forutsigbare driftsvilkår gjennom en egen post på statsbudsjettet. Denne tjenesten er et typisk lavterskeltilbud og treffer også ungdom med nedsatt funksjonsevne.

Kommentar til kapittel 6: Deltakelse i partipolitikk

Det fremgår av kapittel 6 at ungdom og unge voksne er underrepresentert på alle nivåer i politikken. Her kunne rådet ønsket seg en tydelig påpekning av at unge med funksjonsnedsettelse er nesten fraværende blant valgte representanter til kommunestyrene. Dermed er det større sjanse for at denne gruppens behov ikke blir ivaretatt når budsjettmidler fordeles og tiltak utformes. Det har vært lite fokus på denne manglende representasjonen, men problemet med at unge funksjonshemmede ikke når opp i partienes nominasjonsprosesser burde belyses, på samme måte som det lenge har vært fokus på det problematiske i at etniske minoriteter er underrepresentert blant folkevalgte.

Kommentar til kapittel 8: Personvern i nye medier

I kapittel 8 Personvern i nye medier foreslås det blant annet at ung.no og slettmeg.no sikres statlige midler gjennom egne poster i statsbudsjettet. Digitale medier brukes av svært mange unge, også unge med funksjonsnedsettelse. På grunn av små miljøer innenfor de enkelte diagnosegruppene er det mange funksjonshemmede som har venner som bor langt unna dem selv, og internett er derfor et svært viktig kommunikasjonsmiddel for mange. Selv om digital mobbing kan sies å ramme relativt blindt, vil man ofte være mer utsatt dersom man avviker fra normalbegrepet. I mange ungdomskulturer er dette begrepet relativt smalt. Rådet støtter derfor forslaget om at ung.no og slettmeg.no sikres videre drift gjennom en egen post på statsbudsjettet.

Kommentar til kapittel 9: Unge under offentlig omsorg

Utvalget har i kapittel 9 tatt for seg situasjonen for ungdom som er i en spesielt sårbar situasjon, ungdom som er plassert i barnevernsinstitusjon og enslige mindreårige asylsøkere. Rådet forstår at en avgrensning har vært nødvendig ut fra utvalgets tidsplan og ressurser. Rådet kunne likevel ønsket seg en sammenligning av disse gruppenes mulighet for å påvirke på individnivå med situasjonen til for eksempel tenåringer som mottar kommunale omsorgstjenester i avlastningsbolig/barnebolig. Helsetilsynets landsomfattende tilsyn med barneboliger avdekket at ikke alle kommuner sørget for godt tilpassede tjenester for denne gruppen, blant annet kunne det skorte på egnede aktiviteter. (Se rapport fra Helsetilsynet nr. 2/2010 Det vil helst gå bra. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2009 med kommunale sosial- og helsetjenester til barn i barne- og avlastningsboliger.)

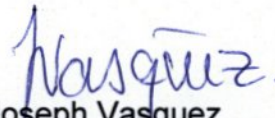
Avslutning

Rådet har tidligere etterlyst ytterligere forskning om funksjonshemmedes levekår. Utredningen viser at det også er behov for mer forskning rettet spesielt mot unges muligheter til innflytelse på politiske prioriteringer som får konsekvenser for egen hverdag.

Med hilsen

Henning Aanes
rådsleder

Joseph Vasquez
fung. sekretariatsleder